درس ۹ فرجام کار

صفحات کتاب درسی ۸۵ و ۸۸

جایگاه گناهکاران

«وَ سیقَ الَّذینَ کَفَروا اِلی جَهَنَّمَ زُمراً حَتّی اذا جاءوها فُتِحَت اَبوابُها وَ قالَ لَهُم خَزَنَتُها اَلَم یأتِکُم رُسُلٌ مِنکُم یَتلونَ عَلَیکُم ءایاتِ رَبِّکُم و یُنذِرونَکُم لِقاءَ یَومِکُم هذا قالوا بَلی	این آیه در مورد کافران است. وقتی به جهنم می‌رسند، درهای جهنم باز می‌شود. نگهبانان جهنم از آمدن پیامبران که وحی الهی را به مردم می‌رساندند و آن‌ها را به رستاخیز هشدار می‌دادند، می‌پرسند. این سؤال، مورد قبول و اعتراف کافران قرار می‌گیرد. بنابراین ارسال پیامبران، علت و زمینه‌ساز قبول نتیجه‌ی اعمال بد آن‌ها در رستاخیز است.
وَ لکِن حَقَّت کَلِمةُ العَذابِ عَلَی الکافِرینَ قیلَ ادخُلوا اَبوابَ جَهَنَّم خالِدینَ فیها فَبِئسَ مَثوَی المُتَکَبِّرینَ»	عذاب اخروی بر کافران، حتمی و مسلّم است. ریشه‌ی کفر، تکبر است که سرانجامش جاودانگی در آتش جهنم می‌باشد.

- جهنم هفت در دارد. علت: راه‌های ورود گروه‌های مختلف جهنمی است.
- آتش جهنم از درون جان دوزخیان شعله می‌کشد. علت: حاصل عمل خود انسان‌هاست.
- هیزم دوزخ، کافران و بت‌هایشان هستند.
- دوزخیان، بزرگان خود و شیطان را سبب گمراهی خود می‌دانند.
- پس از این‌که ناله‌ی حسرت دوزخیان برمی‌خیزد، می‌گویند: ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم. دریغ بر ما به خاطر آن کوتاهی‌هایی که کردیم.
- پاسخ قطعی خداوند به کسانی که می‌گویند ما را از این‌جا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می‌دهیم، این است که: آیا در دنیا به اندازه‌ی کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می‌خواست به راه آید؟ ما می‌دانیم اگر به دنیا بازگردید همان راه گذشته را پیش می‌گیرید.
- فرشتگان در پاسخ به کسانی که از آن‌ها می‌خواهند تا برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند، این است که: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ آنان می‌گویند: بلی. فرشتگان نیز درخواستشان را نمی‌پذیرند.

۱۳۰ تجربی ۹۲

عبارت «اگر به دنیا بازگردید همان راه گذشته را پیش می‌گیرید.» در عالم ..... به ..... که گویا به ..... می‌باشند، خطاب می‌شود.

۱ برزخ ـ بدکاران معذّب به عقوبت ـ ﴿ولکن حقت کلمة العذاب علی الکافرین﴾
۲ رستاخیز ـ بدکاران معذّب به عقوبت ـ ﴿ولکن حقت کلمة العذاب علی الکافرین﴾
۳ رستاخیز ـ نیکوکاران متنعم به نعمت ـ ﴿الحمد لله الّذی صدقنا وعده و اورثنا الارض﴾
۴ برزخ ـ نیکوکاران متنعم به نعمت ـ ﴿الحمدلله الّذی صدقنا وعده و اورثنا الارض﴾

۱۳۱ ریاضی ۹۱

پس از این‌که دوزخیان دچار عذاب شدند، ناله‌ی حسرتشان برمی‌خیزد و می‌گویند:

۱ بزرگان ما و شیطان با وعده‌های دروغ سبب گمراهی ما شدند.
۲ ای کاش ما خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر خدا را اطاعت می‌کردیم.
۳ پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم، ما را مشمول عفو خود گردان.
۴ ما را از این‌جا بیرون بر اگر به دنیا بازگردیم عمل صالح انجام می‌دهیم.

۱۳۲ ریاضی ۸۹ با کمی تغییر

کدام مورد، زمینه‌ساز قبول نتیجه‌ی جبری اعمال اختیاری در رستاخیز است؟

۱ ﴿و سیقَ الّذین اتّقوا ربّهم اِلَی الجنّةِ زُمَراً﴾
۲ ﴿افرایتم ما تحرثون﴾
۳ ﴿الم یأتِکم رُسُلٌ منکم یتلون علیکم ءایات ربکم﴾
۴ ﴿و قضی بینهم بالحقّ و هم لایظلمون﴾

ارسال پیامبران برای انسان، موجب می‌شود که او در قیامت، نتیجه‌ی جبری اعمالی که در دنیا به اختیار خود انجام داده را بپذیرد. بنابراین پاسخ صحیح، گزینه‌ی (۳) است.

۱۳۳ سنجش ۸۹

هفت در داشتن دوزخ به این مفهوم است که .....

۱ لطف خدا بر قهر و غضب او پیشی گرفته است.
۲ بالاخره راه‌های نافرمانی از خدا به جهنم ختم می‌شود.
۳ هر گروه از جهنمیان از راهی به دوزخ وارد می‌شوند.
۴ هر گناهی به کیفیتی مخصوص به خود، گناهکار را به سقوط می‌رساند.

پاسخ‌ها: ۱۳۰: ۲ ۱۳۱: ۲ ۱۳۲: ۳ ۱۳۳: ۳

۱۳۴ سنجش ۸۹ **فرشتگان در پاسخ چه گروهی می‌گویند: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟**

۱ مردمی که از خداوند می‌خواهند که به دنیا بازگردند و عمل صالح انجام دهند.
۲ دوزخیانی که می‌گویند: پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما گمراه بودیم.
۳ گناهکارانی که از نگهبانان جهنم می‌خواهند که از خداوند تخفیفی بگیرند.
۴ مردمی که‌ناله‌ی‌حسرتشان‌برمی‌خیزدومی‌گویندای‌کاش‌ماخدارافرمان‌می‌بردیم.

صفحات کتاب درسی
۸۶، ۸۹ و ۹۰

جایگاه نیکوکاران

■ «وَ سیقَ الَّذینَ اتَّقوا رَبَّهُم اِلَی الجَنَّةِ زُمراً حَتّی اِذا جاءوها وَ فُتِحَت اَبوابُها

این آیه در مورد **متقین و پرواپیشگان** است. وقتی به بهشت می‌رسند، درهای آن را **به روی خود گشوده می‌بینند.**

وَ قالَ لَهُم خَزَنَتُها سَلامٌ عَلیکُم طِبتُم فَادخلوها خالِدینَ

ورود جاودانه به بهشت رستاخیزی که نتیجه‌ی پاکی متقین از گناهان است.

وَ قالوا الحَمدُ للّهِ الَّذی صَدَقنا وعده وَ اورثَنا الأرضَ نَتبوّءُ مِنَ الجَنَّةِ حَیثُ نَشاءُ فَنِعمَ اَجرُ العامِلینَ»

سپاسگزاری متقین به صدق وعده‌ی خداوند در وراثت زمین و جای گرفتن در بهشت به انتخاب و اختیار خود **پاداش عمل‌کنندگان**: وراثت زمین و استفاده‌ی جاوید از نعمت‌هاست.

■ بهشت **هشت** در دارد. یک در مخصوص **پیامبران و صدیقان** و یک در مخصوص **شهیدان** است.
■ گفتار بهشتیان، **سلام و درود** است و با **خدا** هم صحبت‌اند و به جمله‌ی «**خدایا تو پاک و منزهی**» (سبحانكَ اللّهم) مترنم‌اند.
■ بهشت **دارالسّلام** (سرای سلامتی) است؛ زیرا هیچ نقصان و اندوه و رنجی در آن‌جا نیست.
■ در بهشت، مقام **رضوان دوطرفه** است یعنی هم خداوند از انسان راضی است و هم وی از خدا رضایت دارد.
■ رسول خدا (ص): «**بالاترین درجه‌ی بهشت فردوس** است و اگر چیزی از خدا می‌خواهید، فردوس را طلب کنید.»
■ **بالاترین مرتبه‌ی نعمت‌های بهشت، لقاء و دیدار** خداست که **اولیای خدا** در طلب آن هستند و به شوق آن زندگی می‌کنند.

درهای بهشت به روی بهشتیان باز است و این بدان معناست که بهشت، آماده‌ی استقبال و پذیرایی از آن‌هاست ولی درهای جهنم به محض ورود جهنمیان باز می‌شود.

۱۳۵ ریاضی ۹۳ **اگر بگوییم: «انسان، می‌تواند به مرحله‌ای برسد که تعیین جایگاهش در بهشت به انتخاب خود او باشد»، پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟**

۱ ﴿الّذین تتوفّاهم الملائکة طیّبین یقولون سلام علیکم ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون﴾
۲ ﴿و نضع الموازین القسط لیَوم القیامة فلا تُظلَم نفس شیئاً و ان کان مثقال حبّة من خَردل اتَینا بها﴾
۳ ﴿و قالوا الحمد لله الّذی صدقَنا وعدَه و اورَثنا الأرض نتبوّء من الجنّة حیثُ نشاءُ فَنعم اجرُ العاملین﴾
۴ ﴿و سیق الّذین اتقوا ربّهم الی الجنّة زمراً حتّی اذا جاءوها و فُتحت ابوابها و قال لهم خزنتها سلامٌ علیکم﴾

۱۳۶ هنر ۹۳ **آتش دوزخ، از آن جهت از درون جان دوزخیان زبانه می‌کشد که ..... است و گفتار بهشتیان ..... می‌باشد.**

۱ برخاسته از نیات و مقاصد آنان ـ حمد و سپاس مستمر
۲ حاصل عمل اختیاری خود انسان‌ها ـ حمد و سپاس مستمر
۳ برخاسته از نیات و مقاصد آنان ـ سلام و درود
۴ حاصل عمل اختیاری خود انسان‌ها ـ سلام و درود

۱۳۷ زبان ۹۳ **ترنّم جاری بر زبان بهشتیان ..... و مصاحب آنان ..... و بهشت برای آنان، ..... است.**

۱ سبحانك اللّهمّ ـ فرشتگان ـ دارالخلود
۲ الحمد لله ربّ العالمین ـ فرشتگان ـ دارالخلود
۳ سبحانك اللّهمّ ـ خداوند ـ دارالسّلام
۴ الحمد لله ربّ العالمین ـ خداوند ـ دارالسّلام

پاسخ‌ها: ۱۳۴: ۳ ۱۳۵: ۳ ۱۳۶: ۴ ۱۳۷: ۳

۱۳۸ ریاضی ۹۲

آتش دوزخ، بدان جهت از درون جان دوزخیان شعله‌ور است که ..... پیامبر اسلام (ص)، «مطلوب بهشتیان» را ..... است، اعلام فرموده است.

۱ حاصل عمل خود آنان است ـ بالاترین درجه‌ی بهشت که فردوس
۲ عدل خدا این گونه ایجاب می‌کند ـ بالاترین درجه‌ی بهشت که فردوس
۳ عدل خدا این گونه ایجاب می‌کند ـ برترین مرتبه‌ی نعمت‌های بهشت که لقاء الله
۴ حاصل عمل خود آنان است ـ برترین مرتبه‌ی نعمت‌های بهشت که لقاء الله

توجه کنید فقط در مورد «فردوس» در کتاب درسی از پیامبر (ص) حدیث داریم. بنابراین گزینه‌ی (۱) صحیح است.

۱۳۹ تجربی ۹۰

با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی ﴿الحمد لله الّذی صدقنا وعده و اورثنا الأرض﴾ سپاس‌گزاری ..... در عالم ..... نسبت به تحقّق وعده‌اش در وراثت زمین با ..... مفهوم می‌گردد.

۱ پاکان ـ رستاخیز ـ ورود جاودانه به بهشت
۲ متقین ـ رستاخیز ـ ورود جاودانه به بهشت
۳ پاکان ـ دنیا ـ برپایی عدل و داد با ظهور حجت خدا (عج)
۴ متقین ـ دنیا ـ برپایی عدل و داد با ظهور حجت خدا (عج)

۱۴۰ تجربی ۸۸

مخاطب ﴿سلام علیکم طبتم فادخلوها خالدین﴾ ..... اند، و جمله‌ی ﴿و قالوا الحمد لله الّذی صدقنا وعده﴾ از زبان ..... است.

۱ متقین ـ صالحین
۲ صالحین ـ متقین
۳ صالحین ـ صالحین
۴ متقین ـ متقین

۱۴۱ سنجش ۹۳

بهشت هشت در دارد که بهشتیان از آن درها وارد می‌شوند. یک در مخصوص ..... و یک در مخصوص ..... و درهای دیگر برای گروه‌های دیگر است. بهشتیان با خدا هم‌صحبت و به جمله‌ی ..... مترنم‌اند.

۱ پیامبران و امامان ـ شهیدان ـ الحمدلله
۲ پیامبران و امامان ـ مؤمنان ـ الحمدلله
۳ پیامبران و صدیقان ـ مؤمنان ـ سبحانك
۴ پیامبران و صدیقان ـ شهیدان ـ سبحانك

صفحات کتاب درسی
۶۹-۷۱ و ۸۵ و ۸۶

محل تحقق عبارات قرآنی

برزخ	قیامت (رستاخیز، موعود)
«اِنّ الّذینَ توفّاهم الملائکة ظالمی انفسهم قالوا فیم کنتم قالوا کنّا مستضعفین فی الأرض قالوا الم تکن ارض اللّه واسعة فتهاجروا فیها فاولئك مأواهم جهنم و ساءت مصیراً»	«و سیق الذین کفروا الی جهنم زمراً ... فتحت ابوابها قال لهم خزنتها الم یأتکم رسل منکم یتلون علیکم ءایات ربکم و ینذرونکم لقاء یومکم هذا قالوا بلی ولکن حقّت کلمة العذاب علی الکافرین قیل ادخلوا ابواب جهنم خالدین فیها فبئس مثوی المتکبرین»
«الّذین تتوفّاهم الملائکة طیبین یقولون سلام علیکم ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون»	«و سیق الذین اتقوا ربّهم الی الجنة زمراً ... و فتحت ابوابها قال لهم خزنتها سلام علیکم طبتم فادخلوها خالدین و قالوا الحمدللّه الذی صدقنا وعده و اورثنا الأرض نتبوء من الجنة حیث نشاء فنعم اجرا العاملین»
«و حاق بال فرعون سوء العذاب النّار یعرضون علیها غدواً و عشیاً»	«یوم تقوم السّاعة ادخلوا ءال فرعون اشدّ العذاب»
«نکتب ما قدّموا و ءاثارهم»	«ینبأ الانسان یومئذ بما قدّم و ءاخّر»

۱- آیاتی که در آن‌ها از «توفّی» روح سخن گفته، مربوط به برزخ است.
۲- دو آیه شبیه به هم هستند، حواستان باشد که با هم اشتباه نگیرید. آیه‌ی: «سلام علیکم ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون» مربوط به برزخ است، امّا آیه‌ی: «سلام علیکم طبتم» مربوط به قیامت است.
۳- آیاتی که در درس هشتم ذکر شده نیز همگی مربوط به قیامت‌اند.

۱۴۲ ریاضی ۹۲

پیام هریک از آیات: ﴿حَقّت کلمةُ العذاب علی الکافرین ـ النار یُعرضون علیها غدوّاً و عشیاً ـ فاولئك مأواهم جهنم ـ ادخلوا الجنّة بما کنتم تعملون﴾ به ترتیب مربوط به کدام‌یک از عوالم پس از مرگ است؟

۱ برزخ ـ برزخ ـ رستاخیز ـ رستاخیز
۲ رستاخیز ـ برزخ ـ برزخ ـ برزخ
۳ رستاخیز ـ برزخ ـ رستاخیز ـ برزخ
۴ برزخ ـ رستاخیز ـ برزخ ـ رستاخیز

پاسخ‌ها: ۱۳۸: ۱ ۱۳۹: ۲ ۱۴۰: ۴ ۱۴۱: ۴ ۱۴۲: ۲

۱۴۳ انسانی ۹۲ **پیام هر یک از آیات: ﴿ادخلوا ءال فرعون اشدّ العذاب ـ حاق بآل فرعون سوءُ العذاب ـ سلام علیکم ادخلوا الجنة ـ نعم اجر العاملین﴾ به‌ترتیب مربوط به کدام‌یک از عوالم بعد از مرگ است؟**

۱ برزخ ـ رستاخیز ـ رستاخیز ـ برزخ
۲ رستاخیز ـ برزخ ـ رستاخیز ـ برزخ
۳ برزخ ـ رستاخیز ـ برزخ ـ رستاخیز
۴ رستاخیز ـ برزخ ـ برزخ ـ رستاخیز

۱۴۴ ریاضی ۸۸ **محل تحقّق عبارات ﴿فَنِعم اجر العاملین﴾، ﴿الّذین تتوفّاهم الملائکة ... اُدخلوا الجنّة بما کنتم تعملون﴾ و ﴿فبئسَ مَثوی المتکبّرین﴾ به ترتیب، عالمِ ..... و عالمِ ..... می‌باشد.**

۱ برزخ ـ برزخ ـ رستاخیز
۲ برزخ ـ رستاخیز ـ برزخ
۳ رستاخیز ـ رستاخیز ـ برزخ
۴ رستاخیز ـ برزخ ـ رستاخیز

۱۴۵ هنر ۸۸ **محل تحقّق عبارات ﴿الم یأتکم رسلٌ منکم﴾، ﴿الم تکن ارضُ الله واسعة﴾ و ﴿النّار یعرضون علیها﴾ به ترتیب، عالمِ ..... و عالمِ ..... و عالمِ ..... می‌باشد.**

۱ برزخ ـ برزخ ـ رستاخیز
۲ برزخ ـ رستاخیز ـ برزخ
۳ رستاخیز ـ برزخ ـ برزخ
۴ رستاخیز ـ برزخ ـ رستاخیز

صفحات کتاب درسی
۹۱-۹۳

رابطه‌ی میان عمل، پاداش و کیفر

۱- قراردادی

- انسان‌ها می‌توانند با وضع قوانین جدید، آن را تغییر دهند: **تغییرپذیری**
- آن‌چه اهمیت دارد، **تناسب میان جرم و کیفر** است تا **عدالت** برقرار گردد.
- **مثال:** پرداخت دستمزد مشخص به کارگر، جریمه‌ی نقدی و زندان

۲- طبیعی

- انسان‌ها نمی‌توانند با وضع قوانین، آن را تغییر دهند: **تغییرناپذیری**
- انسان‌ها باید خود را با آن تطبیق دهند و با آگاهی کامل از آن سود برند: **تطبیق‌پذیری**
- **مثال:** مریض شدن در اثر سیگار کشیدن یا عدم رعایت بهداشت، دست‌یابی به علم در اثر مطالعه و حفظ سلامت به کمک ورزش

۳- اخروی

- **آیه‌ی مرتبط:** «فَمَن یَعمَل مِثقالَ ذَرّةٍ خَیراً یره وَ مَن یَعمَل مثقال ذرّةٍ شراً یره»
- **عمیق‌ترین و کامل‌ترین رابطه** است و انسان در نامه‌ی عمل، **عین عمل** خود را می‌بینند، **نه گزارش یا تصویری از آن**.
- جنبه‌ی مادی عمل در دنیا از بین می‌رود اما **جنبه‌ی باطنی و غیبی** در **روح** باقی می‌ماند: خود را محاط در نتایج اعمال خویش یافتن.
- **فرشتگانی که کارنامه‌ی اعمال انسان را تنظیم می‌کنند**، حقیقت اعمال را ثبت و نگهداری می‌کنند.
- امام صادق (ع) فرمودند که همین عمل در **دوره‌ی برزخ**، **به صورت یک شخص** بر انسان ظاهر می‌شود و انسان بدان آگاه می‌گردد.
- قرآن کریم در مورد کسانی که زر و سیم می‌اندوزند و در راه خدا انفاق نمی‌کنند، می‌گوید در قیامت با همین‌ها بر آن‌ها داغ می‌زنند و می‌گویند: «بچشید آن‌چه را می‌اندوختید.»
- طبق سخن رسول خدا (ص) هم‌نشینی که هرگز از انسان جدا نمی‌گردد، **کردار** اوست.

اگر شریف باشد، انسان را گرامی می‌دارد و اگر نیک باشد، مایه‌ی انس او می‌شود.

اگر شریف نباشد، انسان را به دامان حوادث می‌سپارد و اگر نیک نباشد، موجب وحشت انسان می‌گردد.

پاسخ‌ها: ۱۴۳: ۴ ۱۴۴: ۴ ۱۴۵: ۳

۱۴۶ تجربی ۹۳

تنها مصاحبی که مصاحبتش از انسان، در همه‌ی مراتب حیات از او انفصال‌ناپذیر است، ..... می‌باشد که در عرصه‌ی قیامت، ..... می‌شود.

۱ صورت حقیقی اعمال ـ عین آن، نمایان
۲ ایمان و اعتقاد راستین ـ عین آن، نمایان
۳ صورت حقیقی اعمال ـ تصویر آن، نمایش داده
۴ ایمان و اعتقاد راستین ـ تصویر آن، نمایش داده

۱۴۷ انسانی ۹۳

«دست‌یابی به علم و آگاهی از راه مطالعه و تحقیق» و «پاسداری از نعمت سلامت به کمک ورزش و ریاضت» به‌ترتیب، پاداش و کیفر ..... و ..... است که وضع قوانین در تغییر آن به‌ترتیب مؤثّر ..... و مؤثر .....

۱ طبیعی ـ طبیعی ـ نیست ـ نیست.
۲ قراردادی ـ طبیعی ـ است ـ نیست.
۳ طبیعی ـ قراردادی ـ نیست ـ است.
۴ قراردادی ـ قراردادی ـ است ـ است.

۱۴۸ هنر ۹۲

امام صادق (ع) فرمودند: عمل دنیایی انسان در عالم ..... به‌صورت ..... بر انسان ظاهر می‌شود و انسان بدان آگاه می‌گردد و فرشتگان در همان عالم خطاب به بهشتیان می‌گویند:

۱ برزخ ـ یک فرشته ـ ﴿سلام علیکم طبتم فادخلوها خالدین﴾
۲ قیامت ـ یک شخص ـ ﴿سلام علیکم ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون﴾
۳ برزخ ـ یک شخص ـ ﴿سلام علیکم ادخلوا الجنة بما کنتم تعملون﴾
۴ قیامت ـ یک فرشته ـ ﴿سلام علیکم طبتم فادخلوها خالدین﴾

۱۴۹ خارج کشور ۹۱

به بیان نبی گرامی اسلام (ص)، هم‌نشین جدایی‌ناپذیر از انسان ..... او است که ثبت حقیقت آن به عهده‌ی ..... می‌باشد.

۱ عمل ـ فرشتگان
۲ ایمان ـ فرشتگان
۳ عمل ـ شاهدان
۴ ایمان ـ شاهدان

۱۵۰ هنر ۹۱

«تغییر قوانین» و «تطبیق با قوانین» به ترتیب، مرتبط با کیفر و پاداش ..... و ..... می‌باشد و رعایت تناسب بین جرم و جریمه در کیفر ..... مطرح می‌شود.

۱ قراردادی ـ طبیعی ـ قراردادی
۲ قراردادی ـ طبیعی ـ اُخروی
۳ طبیعی ـ قراردادی ـ قراردادی
۴ طبیعی ـ قراردادی ـ اُخروی

پاسخ‌ها: ۱۴۶ ۱ ۱۴۷ ۱ ۱۴۸ ۳ ۱۴۹ ۱ ۱۵۰ ۱

درس ۱۰ اعتماد بر او

پیام آیات
صفحات کتاب درسی ۱۰۵-۱۰۳

■ «فَبِما رَحمةٍ مِنَ اللّهِ لِنتَ لَهُم
نرمی و مهربانی پیامبر و عدم اجتماع درشت‌خویی در وجود ایشان که پیام‌آور و معلول رحمت الهی بود.

وَ لَو کُنتَ فظاً غَلیظَ القَلبِ لَانفضّوا مِن حَولِكَ
مهم‌ترین عامل پراکندگی افراد جامعه از پیرامون رهبر، درشت‌خویی و سنگدلی اوست.

فَاعفُ عَنهُم وَ اسْتَغفِر لَهُم
رهبر جامعه‌ی اسلامی باید از کوتاهی‌های مردم بگذرد و برایشان از خداوند آمرزش بخواهد.

وَ شاوِرهُم فِی الأمر
برای رسیدن به تصمیم صحیح، بهتر است مشورت کنیم.

فَإذا عَزَمتَ فَتَوَکَّل عَلَی اللّهِ
اِنَّ اللّهَ یُحبُّ المُتَوَکِّلینَ»
خداوند از پیامبر می‌خواهد که پس از مشورت و تصمیم، توکل کند. به همین جهت می‌گوییم توکل سبب تنبلی نمی‌شود.

■ «وَ تَوَکَّل عَلَی الحَیِّ الَّذی لا یَموتُ وَ سَبِّح بِحَمده وَکفی بِه بِذنوبِ عِباده خَبیراً»
این آیه، پاسخی است بر این سؤال که: «چرا باید بر خدا توکل کرد؟» به عبارت دیگر در این آیه، **علت توکّل بر خداوند** مطرح شده است.
طبق این آیه، اوصافی از خداوند که منشأ توکل و اعتماد بر اوست، عبارت‌اند از: ۱- **خداوند، زنده‌ای است که هرگز مرگ را نمی‌پذیرد (حیات همیشگی)**، ۲- **بر کار بندگان خود خبیر و آگاه است**: کفایت آگاهی خداوند نسبت به اعمال بندگان و گناهان آنان.
طبق این آیه کسانی بر خداوند توکل می‌کنند که حیات را صفت ذات خدا بدانند و به تسبیح و تنزیه او می‌پردازند و خود را در محضر خدا و آگاه به همه چیز از جمله گناهان بندگان می‌دانند.

■ «وَ لَئِن سَأَلتَهُم مَن خَلَقَ السَّماواتِ و الأرضَ لَیَقولُنَّ اللّهُ
بت‌پرستان به خالقیت خداوند اعتقاد دارند، اما گرفتار شرک در ربوبیت شده‌اند. نخستین پاسخ بت‌پرستان، **اعلام خالقیت پروردگار** است.
قُلْ اَفَرَاَیتُم ما تَدعونَ مِن دونِ اللّهِ
این آیه پاسخی به دو سؤال است که: «چرا باید بر خدا توکل کرد؟» و «چرا بر غیر خدا، نمی‌توان توکل کرد؟»
اِن اَرادَنی اللّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ کاشِفاتُ ضُرِّه اَو اَرادَنی بِرَحمةٍ هَلْ هُنَّ مُمسِکاتُ رَحمَتِه
علت اختصاص توکل بر خدا به ترتیب دو چیز است: ۱- **دفع گزند از متوکلان**، ۲- **خیررسانی به متوکلان**. یعنی کسی قدرت ایستادگی در مقابل اراده و مشیّت خدا را ندارد و نمی‌تواند بدی‌ها را از ما دور کند یا بازدارنده‌ی رحمت الهی باشد.
قُل حَسبِیَ اللّهُ عَلَیه یَتَوَکَّلُ المُتَوَکِّلونَ»
موضوع نهایی مورد اخبار: قبول (قل) کفایت و بس بودن خداوند از سوی متوکلان

۱- توجه کنید که دو آیه‌ی: «و توکّل علی الحی الذی لا یموت» و «و لئن سألتهم من خلق السماوات ...» هر دو به علت توکل بر خدا اشاره کرده‌اند و به اوصافی از خداوند که منشأ توکل بر اوست، توجه دارند. همچنین آیه‌ی: «و لئن سألتهم من خلق السّماوات ...» به علت اختصاص توکل بر خدا نیز اشاره کرده است.
۲- هرجا کلمه‌ی: «کفی» بیاید، مفهوم «کفایت و بس بودن» برداشت می‌شود و کلمه‌ی: «قل حسبی الله» بیانگر مفهوم ضرورت قبول کفایت الهی است.

۱۵۱ خرد ۹۳ **اگر بگوییم: «یکی از مبانی قابل تمسّک اعتماد به خداوند، کفایتِ آگاهی او نسبت به بندگان و اعمال برخاسته از اختیار آنان است»، پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟**
۱ ﴿قل حَسْبیَ اللهُ علیه یَتوکّلُ المتوکّلونَ﴾
۲ ﴿اَلَیْسَ اللهُ بکافٍ عبدَه و یُخوّفونَك بالّذین مِنْ دُونِه﴾
۳ ﴿فاذا عَزَمْتَ فَتوکّلْ علی اللهِ انّ اللهَ یُحبّ المُتوکّلینَ﴾
۴ ﴿و توکّلْ علی الحیّ الّذی لا یَموتُ و سبّحْ بحمدِه و کَفی به بذنوبِ عبادِه خبیراً﴾

پاسخ: ۱۵۱ ۴

۱۵۲ خارج کشور ۹۲ **اگر سؤال شود: «چرا باید بر خداوند توکّل کرد؟» پاسخ این سؤال در گرو فهم پیام آیه‌ی شریفه‌ی ..... نمی‌باشد.**

۱ ﴿و شاورهم فی الأمر فاذا عزمت فتوکّل علی اللّه﴾
۲ ﴿او ارادنی برحمة هل هنّ ممسکاتُ رحمته﴾
۳ ﴿ان ارادنی الله بضرّ هل هن کاشفاتُ ضرّه﴾
۴ ﴿و توکّل علی الحیّ الذی لایموت و سبّح بحمده و کفی به بذنوب عباده خبیراً﴾

۱۵۳ ریاضی ۹۱ **با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی ۵۸ سوره‌ی فرقان که می‌فرماید: ﴿و تَوکّل علی الحی الذی لایَموت و سَبّح بحمده و کفی به بذنوب عباده خبیراً﴾ کسانی بر خدا توکّل می‌کنند که .....**

۱ به صفات کمال خداوند، ایمان داشته باشند و از آلودن خویش به گناه، برحذر باشند.
۲ حیات را صفت ذات خدا بدانند و زبان به حمد و تسبیح او بگشایند و خود را در محضر او بیابند.
۳ خدا را از هر عیبی منزّه بشمارند و او را در برآوردن خواسته‌ها، قادر و توانا بدانند و تسبیح مستمرّ او را دنبال کنند.
۴ ایمان به وحدانیّت خدا داشته باشند و حمد و ستایش او را وسیله‌ای برای دوری از گناهان قرار دهند.

۱۵۴ ریاضی ۹۰ **با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی ﴿و لئن سألتَهم من خَلَقَ السّماوات و الأرض لیقولُنّ الله قل افرأیتم ما تدعون من دون الله اِن ارادنی الله بِضُرٍّ هل هُنّ کاشفاتُ ضُره او ارادنی برحمةٍ هل هُن ممسکات رحمته قل حسبی الله علیه یتوکّل المتوکّلون﴾ موضوع نهایی مورد «اِخبار» در آن ..... و نخستین پاسخ بت‌پرستان، اعلام ..... است.**

۱ کفایت خداوند ـ خالقیت پروردگار
۲ کفایت خداوند ـ ناتوانی بتان در دفع زیان
۳ خالقیت خداوند ـ خالقیت پروردگار
۴ خالقیت خداوند ـ ناتوانی بتان در دفع زیان

۱۵۵ خارج کشور ۸۸ **با توجّه به آیه‌ی شریفه‌ی ﴿قل اَفَرایتم ما تدعون من دون الله ان ارادنی الله بضرّ هل هُنّ کاشفاتُ ضره او ارادنی برحمة هل هُنّ مُمسِکاتُ رحمته قل حَسْبی الله ... ﴾ مبنای کفایت خداوند در توکّل بر او به ترتیب، کدام است؟**

۱ خیررسانی به متوکّلان ـ دفع گزند از مؤمنان
۲ دفع گزند از متوکّلان ـ خیررسانی به متوکّلان
۳ خیررسانی به مؤمنان ـ دفع گزند از مؤمنان
۴ دفع گزند از مؤمنان ـ خیررسانی به متوکّلان

توکل بر خدا

صفحات کتاب درسی ۱۰۵ تا ۱۰۶

- **مفهوم توکل:** به معنای اعتماد به خداوند و **سپردن نتیجه‌ی کارها (نه خود کارها)** به خداست. بنابراین ابتدا انجام وظیفه لازم است و سپس توکل بر خدا (و شاورهم فی الأمر فاذا عزمت فتوکّل علی الله).
- انسان متوکل می‌داند در صورت انجام وظیفه، هر نتیجه‌ای که به دست آید، به مصلحت اوست. علت: خدای حکیمی که جهان را تدبیر و اداره می‌کند، **از هر کس نسبت به ما مهربان‌تر است.**
- توکل، **علت و عامل تقویت‌کننده‌ی عزم** است و در مرحله‌ی **«تجدید عهد»** مطرح می‌شود.
- **نتیجه‌ی توکل:** ایجاد آرامش و امیدواری نسبت به آینده.
- **حضرت علی (ع)** می‌فرماید که خداوند **با آنان که به او بیش‌تر عشق می‌ورزند**، بیش از دیگران انس می‌گیرد و برای اصلاح **آنان که بر او توکل می‌کنند**، از خودشان آماده‌تر است. متوکلان نیز اگر مصیبت‌ها بر آنان روی آورد، به خدا پناه می‌برند، زیرا می‌دانند سررشته‌ی کارها به دست اوست.
- **نوجوانی و جوانی** دوران **تصمیم‌های بزرگ، آزادی از تمنیّات و وابستگی‌هاست.** نوجوان، شجاعت بالایی دارد و آرمان‌هایش از نوع **رفتن و صعود کردن** است. به همین جهت **در این دوره نیاز شدیدتری به توکل بر خداوند حس می‌شود.**
- دوره‌ی **بزرگسالی**، دوره‌ی **وابستگی** و آرمان‌هایی از نوع **ماندن و فرو رفتن در زندگی دنیایی** است.

۱۵۶ تجربی ۹۳ **قبول نتایج کار، از سوی متوکّل به خداوند، ..... است که نتیجه‌اش ..... می‌باشد.**

۱ مبتنی بر حکیمانه یافتن نظام آفرینش ـ دل کندن از خدایان دروغین
۲ برخاسته از اعتماد او به خداوند قادر و عالم ـ دل کندن از خدایان دروغین
۳ مبتنی بر حکیمانه یافتن نظام آفرینش ـ آرامش و امیدواری به آینده
۴ برخاسته از اعتماد او به خداوند قادر و عالم ـ آرامش و امیدواری به آینده

۱۵۷ زبان ۹۲ **تمام دوران‌ها و مراحل گوناگون زندگی، صحنه‌ی خودنمایی نیاز انسان به تحقق توکّل برخداوند است که شدّت این نیاز، در دوران ..... به ظهور می‌رسد که مرحله‌ی ..... است و مبنای توکّل، ..... خداوند است.**

۱ پیری و کهنسالی ـ رفتن ـ اعتماد همراه با اخلاص به
۲ نوجوانی و جوانی ـ رفتن ـ اعتماد همراه با اخلاص به
۳ نوجوانی و جوانی ـ ماندن ـ ایمان به قدرت غیرمحدود
۴ پیری و کهنسالی ـ ماندن ـ ایمان به قدرت غیرمحدود

پاسخ‌ها: ۱۵۲: ۱ ۱۵۳: ۲ ۱۵۴: ۱ ۱۵۵: ۲ ۱۵۶: ۳ ۱۵۷: ۲

۱۵۸ هنر ۹۱ با تغییر

آزادی از تمنیّات و وابستگی‌ها و برعکس، معمولاً به ترتیب مرتبط با دوران ..... و ..... است که به ترتیب، مرتبط با آرمان‌های ..... و ..... می‌باشد.

۱ جوانی ـ بزرگسالی ـ ماندن ـ رفتن
۲ بزرگسالی ـ جوانی ـ ماندن ـ رفتن
۳ بزرگسالی ـ جوانی ـ رفتن ـ ماندن
۴ جوانی ـ بزرگسالی ـ رفتن ـ ماندن

صفحه‌ی کتاب درسی ۱۰۷

دو نکته‌ی مهم پیرامون توکل

۱- توکل و اخلاص

- توکل کردن فقط به معنای گفتن جمله‌ی «خدایا بر تو توکل می‌کنم» نیست. بلکه **امری قلبی** است و انسان باید واقعاً خدا را تکیه‌گاه خود ببیند.
- اگر حقیقت توکل محقق شود، خداوند کارهای ما را به **بهترین وجه چاره خواهد کرد**.
- خداوند به مصلحت‌هایی توجه دارد که ما درک نمی‌کنیم. گاهی چیزهایی را به نفع خود می‌پنداریم در حالی که به ضرر ماست.
- **حدیث مرتبط:** امام صادق (ع): «خداوند به داود (ع) وحی کرد هر بنده‌ای از بندگانم به جای پناه بردن به دیگری **با نیت خالص به من پناه آورد**، از کارش **چاره‌جویی** می‌کنم. گرچه همه‌ی آسمان‌ها و زمین و هرچه در آن‌هاست، علیه او برخیزند.»

۲- توکل و انجام مسئولیت

- توکل در جایی **درست** است که انسان، مسئولیت و وظیفه‌ی خود را به خوبی انجام دهد. با دیگران مشورت کند و با عزم و اراده‌ی محکم تلاش کند (و شاورهم فی الأمر فاذا عزمت فتوکل علی الله).
- توکل، جانشین تنبلی و ندانم‌کاری افراد نیست، بلکه امیددهنده به اهل همت، تعقل و پشتکار است.
- توکل‌کننده‌ای که **اهل معرفت** باشد، در راستای راهیابی به نیازهایش از **ابزار و اسباب** بهره می‌جوید. زیرا این ابزار بنابر **حکمت الهی** قرار داده شده و بی‌توجهی به آن‌ها، **بی‌توجهی به حکمت و علم الهی** است.
- **حدیث مرتبط:** پیامبر (ص) به مردمی که اهل کار و فعالیت نبودند و خود را توکل‌کنندگان بر خدا می‌دانستند، فرمود شما **سربار** دیگران هستید.

۱۵۹ خارج کشور ۹۳

شدّت نیاز به توکّل و اعتماد به خداوند، دوران ..... است که دوران ..... می‌باشد. به بیان امام صادق علیه‌السّلام، چاره‌جویی از کارها در گرو ..... است.

۱ کهن‌سالی ـ ماندن ـ استفاده از وسایل در پرتو حکمت و علم الهی
۲ جوانی ـ ماندن ـ استفاده از وسایل در پرتو حکمت و علم الهی
۳ کهن‌سالی ـ رفتن ـ پناه بردن به خدا با نیّت خالص
۴ جوانی ـ رفتن ـ پناه بردن به خدا با نیّت خالص

۱۶۰ ریاضی ۹۳

در اعتقاد انسان متوکّل بر خداوند، استفاده از ابزار و وسایل، نشانه‌ی ..... است، زیرا توکّل به خداوند، در جایی درست است که .....

۱ قبول حکمت الهی ـ انسان، مسئولیّت و وظیفه‌ی خود را به‌خوبی انجام دهد.
۲ قبول حکمت الهی ـ کار را با اعتماد کامل به قدرت و علم الهی، به خدا محوّل کند.
۳ اعتقاد به تأثیرگذاری طولی اختیار ـ انسان، مسئولیّت و وظیفه‌ی خود را به‌خوبی انجام دهد.
۴ اعتقاد به تأثیرگذاری طولی اختیار ـ کار را با اعتماد کامل به قدرت و علم الهی، به خدا محوّل کند.

۱۶۱ تجربی ۹۲

آن‌جا که «قیام و خیزش همه‌ی آسمانی‌ها و زمین و هرچه در آن‌ها است، علیه انسان، فاقد تأثیر است»، زمانی است که ..... و استفاده از ابزار و اسباب در راه دست‌یابی به هدف، نشانِ قبول ..... می‌باشد.

۱ حقیقت توکّل بر خداوند، محقّق شده باشد ـ حکمت الهی
۲ اراده و مشیّت خداوند، حتمیّت پیدا کرده باشد ـ حکمت الهی
۳ اراده و مشیت خداوند، حتمیّت پیدا کرده باشد ـ فاعلیّت انسان در تحقّق اهداف
۴ حقیقت توکّل بر خداوند، محقّق شده باشد ـ فاعلیّت انسان در تحقّق اهداف

۱۶۲ تجربی ۹۱ با تغییر

با توجه به این سخن امام صادق (ع) که فرمود: «خداوند به داود (ع) وحی کرد: هر بنده‌ای از بندگانم به جای پناه بردن به دیگری با نیّت خالص به من پناه آورد، از کارش چاره‌جویی می‌کنم، گرچه همه‌ی آسمان‌ها و زمین و هرچه در آن‌ها است، علیه او برخیزند.» مفهوم می‌گردد که ..... خداوند ..... است و راهیابی با واسطه به نیازها و خواسته‌ها از مصادیق ..... خداوند است.

۱ ایمان به ـ یک امر قلبی ـ حکمت
۲ توکل بر ـ یک امر قلبی ـ حکمت
۳ توکل بر ـ گره‌گشای کار فروبسته‌ی انسان ـ رزّاقیت
۴ ایمان به ـ گره‌گشای کار فروبسته‌ی انسان ـ رزّاقیت

پاسخ‌ها: ۱۵۸ ۴ ۱۵۹ ۴ ۱۶۰ ۱ ۱۶۱ ۱ ۱۶۲ ۲

درس ۱۱ دوستی با حق

صفحات کتاب درسی ۱۱۰ و ۱۱۶ و ۱۱۳

محبّت به حق (تولّی)

■ آفرینش با **رحمت و محبت** آغاز شد. خداوند با اسم «**رحمان**» آدمیان را **آفرید** و به سعادت و کمال **راهنمایی** کرد: «و رحمتی وسعت کلّ شیء»

■ خداوند با اسم «**غفّار**» درهای بازگشت را به روی سرپیچی‌کنندگان و از یادبرندگان محبت و رحمت خود گشود و یاد خود را در دل‌شان انداخت تا شاید دوباره به سویش رو کنند: «**اِنَّ اللّه یحبّ التّوابین**» ـ «**فإنّ اللّه یتوب علیه**» ـ «**الّا من تاب و ءامن و عمل عملاً صالحاً فاولئك یبدّل اللّه سیئاتهم حسنات**»

■ محبت و دوستی **سرچشمه‌ی اصلی تصمیم‌ها و کارهای انسان** است. فعالیت‌هایی که آدمی در طول زندگی انجام می‌دهد، **ریشه در دل‌بستگی‌ها و محبت‌های او** دارد و محبت‌ها به زندگی آدم‌ها **جهت** می‌دهد.

■ اگر عشق و محبت انسان از امور محدود فراتر رود و **دل به سرچشمه‌ی کمالات و زیبایی‌ها (خداوند) سپارد**، این عشق **زندگی او را بیش از این دگرگون می‌کند.**

■ هرچه **ایمان به خدا و محبت به او** عمیق‌تر شود، انسان احساس حیاتی دوباره می‌کند و شور و شوقی فرح‌بخش وجودش را فرا می‌گیرد.

■ **نتایج محبت به حق:** خروج از خودمحوری و گزینش ایثار، از بین رفتن افسردگی، خمودی، ترس و جبن، ایجاد نشاط، تحرک و شجاعت، شکیبایی، بیرون آمدن از خودخواهی، قوی شدن اراده و خلاقیت اندیشه.

■ عشق به خدا چون **اکسیری** است که مرده را حیات می‌بخشد و زندگی حقیقی به وی عطا می‌کند.

■ **آیه‌ی مرتبط:** «**وَ مِنَ النّاسِ مَن یَتَّخِذُ مِن دونِ اللّهِ اَنداداً یُحِبّونَهُم کَحُبِّ اللّهِ وَ الَّذینَ ءامَنوا اَشَدُّ حُبّاً لِلّه**»: مردم دو دسته‌اند: گروهی که محب و دوست خداوند هستند که برخاسته از ایمان آنان به خداست و گروهی دیگر چیزهای دیگر را همتای خدا می‌گیرند. اما محبت مؤمنان به خدا از همه بالاتر است.

■ **ابیات مرتبط:**

الهی سینه‌ای ده آتش‌افروز — در آن سینه دلی و آن دل همه سوز
کرامت کن درونی درد پرورد — دلی در وی، درون درد و برون درد
هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست — دل افسرده غیر از آب و گل نیست

۱۶۳ هنر ۹۳

خداوند درهای بازگشت را به روی گنه‌کاران گشود و یاد خود را در دلشان انداخت تا شاید دوباره به سویش رو کنند. بدین‌گونه، اسم «.....» خود را به نمایش گذاشت که پیام آیه‌ی شریفه‌ی ..... حاکی از آن است.

۱ غفّار ـ ﴿قل ان کنتم تحبّون اللّه فاتّبعونی یحببکم اللّه و یغفر لکم ذنوبکم و اللّه غفور رحیم﴾
۲ رحمان ـ ﴿قل ان کنتم تحبّون اللّه فاتّبعونی یحببکم اللّه و یغفر لکم ذنوبکم و اللّه غفور رحیم﴾
۳ غفّار ـ ﴿الّا من تاب و ءامن و عمل عملاً صالحاً فاولئك یبدّل اللّه سیئاتهم حسنات و کان اللّه غفوراً رحیماً﴾
۴ رحمان ـ ﴿الّا من تاب و ءامن و عمل عملاً صالحاً فاولئك یبدّل اللّه سیئاتهم حسنات و کان اللّه غفوراً رحیماً﴾

۱۶۴ انسانی ۹۳

«غفّاریت خداوند» آن‌جا نمود پیدا می‌کند که ..... باشد و ..... گردد.

۱ چراغ رحمت الهی، روشنایی‌بخش درون ـ یاد خدا، زمینه‌ساز عقب‌گرد از گناه
۲ چراغ رحمت الهی، روشنایی‌بخش درون ـ گرد گناه به آب ندامت و پشیمانی، زدوده
۳ درهای بازگشت از گناه، گشوده ـ یاد خدا، زمینه‌ساز عقب‌گرد از گناه
۴ درهای بازگشت از گناه، گشوده ـ گرد گناه به آب ندامت و پشیمانی، زدوده

پاسخ‌ها: ۱۶۳: ۳ ۱۶۴: ۳

۱۶۵ زبان ۹۲ **کدام آیه‌ی شریفه با ابیات وحشی کرمانی تناسب مفهومی دارد؟**

الـهـی سـیـنـه‌ای ده آتـش‌افـروز — در آن سینه دلی و آن دل همه سوز
کـرامـت کـن درونـی درد پَـروَرد — دلی در وی، درون درد و بـرون درد
هر آن دل را که سوزی نیست دل نیست — دل افسرده غیر از آب و گل نیست

۱ ﴿اذ قالوا لقومهم انّا برءاء منکم و مما تعبدون من دون الله کفرنا بکم و بدا بیننا و بینکم ...﴾
۲ ﴿قل ان کنتم تحبّون الله فاتّبعونی یحببکم الله و یغفر لکم ذنوبکم و الله غفور رحیم﴾
۳ ﴿لا تجد قوماً یؤمنون بالله و الیوم الاخر یوادّون من حادّ الله و رسوله و لو کانوا ءاباءَهم ...﴾
۴ ﴿و من النّاس من یتخذ من دون الله انداداً یحبونهم کحبّ الله و الّذین ءامنوا اشدّ حبّاً لله﴾

۱۶۶ انسانی ۹۰ **خدای بزرگ، آدمیان را به سعادت و کمال راهنمایی کرد تا ..... خود را اعلام دارد و درهای بازگشت به سوی خود را باز نگه داشت تا ..... او اثبات گردد و به ترتیب، مفهوم ..... و ..... محقق شود.**

۱ غفاریّت ـ غفاریّت ـ ﴿و رحمتی وسعت کلَّ شیء﴾ ـ ﴿اِنّ الله یحبّ التّوابین﴾
۲ رحمانیت ـ غفاریّت ـ ﴿و رحمتی وسعت کلَّ شیء﴾ ـ ﴿اِنّ الله یحبّ التّوابین﴾
۳ رحمانیت ـ رحمانیت ـ ﴿انّ الله یحبّ التّوابین﴾ ـ ﴿و رحمتی وسعت کلَّ شیء﴾
۴ غفاریّت ـ رحمانیت ـ ﴿انّ الله یحبّ التّوابین﴾ ـ ﴿و رحمتی وسعت کلَّ شیء﴾

صفحات کتاب درسی ۱۱۸ - ۱۱۹

آثار محبت به خدا [تولّی]

۱- پیروی از خداوند

- **آیه‌ی مرتبط:** «**قُل إن کُنتُم تُحِبّونَ اللّهَ فَاتّبعونی یُحبِبکُمُ اللّه وَ یَغفِر لَکُم ذنوبَکُم**»: لازمه‌ی دوستی با خداوند، پیروی از دستورات او (دین الهی) و اطاعت و سرسپردگی است. نتیجه‌ی پیروی از پیامبر (ص)، آمرزش گناهان و محبت خدا به انسان است.
- **احادیث مرتبط:**

امام صادق (ع): «**ما احبَّ اللهَ من عصاه** ـ کسی که از فرمان خدا سرپیچی می‌کند، او خدا را دوست ندارد.»

امام صادق (ع): «خدا را نافرمانی کنی و اظهار دوستی با او نمایی؟ ... اگر دوستی‌ات راستین بود، اطاعتش می‌کردی. زیرا دوستدار، مطیع محبوب خود است.»

امام سجاد (ع): «دوستی تو را از تو می‌خواهم (تولّی) و دوستی هر که تو را دوست دارد (دوستی با دوستان خدا) و دوستی هر کاری که مرا به تو نزدیک می‌کند (پیروی از خداوند).»

- سرپیچی از خداوند، نشانه‌ی **عدم صداقت در دوستی** است.
- این توجیه که قلب انسان با خدا باشد، کافی است و عمل به احکام دین ضرورتی ندارد، آن‌چه اهمیت دارد، باطن انسان است؛ با آیه‌ی بالا سازگار نیست.
- نمی‌شود کسی به دیگری اظهار ارادت و علاقه‌ی قلبی کند، اما برخلاف خواسته‌ی او عمل نماید.
- خواسته و فرمان خداوند، یعنی **دین، همان برنامه‌ی سعادت و راه رستگاری و کمال** ماست که باید به آن عمل کنیم.

۲- دوستی با دوستان خدا

- **وقتی محبت خداوند در دلی خانه کرد، آن دل محبت همه‌ی کسانی را که رنگ و نشانی از او دارند، در خود می‌یابد.**
- در منظومه‌ی عاشقان الهی، نزدیک‌ترین آن‌ها، **رسول خدا (ص) و اهل بیت ایشان** هستند که مظهر تمام و کمال حق و جلوه‌ی زیبایی‌های اویند.

پاسخ‌ها: ۱۶۵: ۴ ۱۶۶: ۲

۳- بیزاری از دشمنان خدا

■ **آیات مرتبط:** «**لا تَجِدُ قَوماً یُؤمِنونَ بِاللّهِ وَ الیَومِ الأخِرِ یوادّون من حادَّ اللّهَ و رَسولَه وَ لو کانوا ءاباءَهُم اَو اَبناءَهُم اَو اِخوانَهُم اَو عَشیرَتَهُم**»: نمی‌شود کسی به خدا و روز آخرت ایمان داشته باشد (تولّی)، ولی با دشمنان خدا و رسولش دوستی کند (تبرّی) و حتی روابط خویشاوندی نیز در این امر بی‌تأثیر است.

«**قَد کانَت لَکُم اُسوةٌ حَسنةٌ فی اِبراهیمَ وَالَّذینَ معه اِذ قالوا لِقَومِهِم اِنّا بُرءاءُ مِنکُم وَ مِمّا تَعبدونَ مِن دونِ اللّهِ**»: حضرت ابراهیم و پیروان همراه با ایشان، بدان علت الگوی پسندیده‌ی ما مسلمانان هستند که از دشمنان خدا و بت‌هایشان، برائت و بیزاری می‌جستند.

■ عاشق روشنایی، از تاریکی می‌گریزد. دوستدار زندگی و بقا از نیستی و نابودی متنفر است و **آن کس که به دوستی با خدا افتخار می‌کند، با هر چه ضد خدایی است، مقابله می‌نماید.**

■ حضرت علی (ع) در یکی از مراسم حج، مأموریت یافت این خبر را به مردم برساند که خدا و رسولش از مشرکین بیزارند و بهتر است توبه کنند.

۴- مبارزه با دشمنان خدا

■ **آیه‌ی مرتبط:** «**کَفَرنا بِکُم وَبَدا بَینَنا وَبَینَکُمُ العَداوةُ وَالبَغضاءُ اَبداً حَتّی تؤمِنوا باللّهِ وَحده**»: میان دوستان خدا و دشمنان خدا **برای همیشه رابطه‌ی دشمنی و کینه** برقرار است و راه برطرف شدن آن و عامل ایجاد محبت بین آن‌ها، **ایمان به خدای یگانه** است.

■ نمی‌شود کسی **دوستدار فضیلت‌ها و کرامت‌ها** باشد و در جهان، **زشتی و نامردمی و ستم ببیند** و در عین حال بتواند قرار و آرام بگیرد.

■ همه‌ی پیامبران، زندگی خود را در مبارزه‌ی با ستم و پلیدی گذراندند.

■ **جهاد در راه خدا** در برنامه‌ی تمام پیامبران الهی بوده است.

۱۶۷ خارج کشور ۹۲

اگر گفته شود: «دوستی خدا و دشمنی خدا، از موارد جمع دو امر متضاد است.» و «لازمه‌ی محبّت، سرسپردگی است.» به‌ترتیب پیام کدام آیات ترسیم شده است؟

۱ ﴿لا تجد قوماً یؤمنون بالله و الیوم الآخر یوادّون من حادّ الله و رسوله﴾ ـ ﴿قل ان کنتم تحبّون الله فاتّبعونی یحببکم الله﴾

۲ ﴿قل ان کنتم تحبّون الله فاتّبعونی یحببکم الله﴾ ـ ﴿لا تجد قوماً یؤمنون بالله و الیوم الآخر یوادّون من حادّ الله و رسوله﴾

۳ ﴿قل لا اسألکم علیه اجراً الّا المودّة فی القربی و من یقترف حسنةً نزد له فیها حُسناً﴾ ـ ﴿قل ان کنتم تحبّون الله فاتّبعونی یحببکم الله﴾

۴ ﴿لا تجد قوماً یؤمنون بالله و الیوم الآخر یوادّون من حادّ الله و رسوله﴾ ـ ﴿قل لا اسألکم علیه اجراً الّا المودّة فی القربی و من یقترف حسنةً نزد له فیها حُسناً﴾

۱۶۸ ریاضی ۹۲

اگر با طرح یک استفهام انکاری بپرسیم: «چگونه ممکن است کسی به دیگری اظهار ارادت و علاقه‌ی قلبی کند، امّا برخلاف خواسته‌ی او عمل کند؟» یقین درونی خود را نسبت به قبول پیام آیه‌ی شریفه‌ی ..... اعلام داشته‌ایم که این خود، یکی از نشانه‌های ..... است.

۱ ﴿لا تَجد قوماً یؤمنون بالله و الیوم الآخر یوادّون من حادّ الله﴾ ـ تبرّی

۲ ﴿و من النّاس من یتّخذ من دون الله انداداً یحبّونهم کحُبّ الله﴾ ـ تبرّی

۳ ﴿قد کانت لکم اسوة حسنة فی ابراهیم و الذین معه اذ قالوا لقومهم انّا بُرءاء منکم﴾ ـ تولّی

۴ ﴿قل ان کنتم تحبّون الله فاتّبعونی یُحببکم الله و یغفر لکم ذنوبکم﴾ ـ تولّی

۱۶۹ تجربی ۹۲

به بیان امام صادق (ع)، دوستی راستین، ..... را به همراه دارد که این بیان با پیام آیه‌ی شریفه‌ی ..... هم‌آوایی دارد.

۱ عبادت ـ ﴿ایّاك نعبد و ایّاك نستعین اهدنا الصّراط المستقیم﴾

۲ اطاعت ـ ﴿قل حسبی الله علیه یتوکّل المتوکّلون﴾

۳ اطاعت ـ ﴿قل ان کنتم تحبّون الله فاتّبعونی یحببکم الله و یغفر لکم ذنوبکم﴾

۴ عبادت ـ ﴿انّا برءاء منکم و ممّا تعبدون من دون الله کفرنا بکم و بدا بیننا و بینکم العداوة﴾

۱۷۰ هنر ۹۲

اگر گفته شود: «فقط ایمان به خدای یگانه، عامل برقراری رشته‌ی محبّت بین انسان‌ها است.» پیام کدام آیه ترسیم شده است؟

۱ ﴿قد کانت لکم اسوة حسنة فی ابراهیم و الّذین معه﴾

۲ ﴿الله ولیّ الّذین ءامنوا یخرجهم من الظلمات الی النّور﴾

۳ ﴿بدا بیننا و بینکم العداوة و البغضاء ابداً حتّی تؤمنوا بالله وحده﴾

۴ ﴿فان تنازعتم فی شیءٍ فردّوه الی الله و الرّسول ان کنتم تؤمنون بالله﴾

۱۷۱ زبان ۹۱

پیام کدام آیه حاوی معنای «عاشق روشنایی از تاریکی می‌گریزد و دوستدار زندگی و بقا از نیستی و نابودی متنفر است» می‌باشد؟

۱ ﴿و من النّاس من یتّخذ من دون الله انداداً یحبونهم کحبّ الله﴾

۲ ﴿لا تجد قوماً یؤمنون بالله و الیوم الآخر یُوادّون من حادّ الله و رسوله﴾

۳ ﴿قل لا اسالکم علیه اجراً الّا المودّة فی القربی و من یقترف حسنة نزد له فیها حُسناً﴾

۴ ﴿قل ان کنتم تحبون الله فاتّبعونی یحببکم الله و یغفر لکم ذنوبکم﴾

پاسخ‌ها: ۱۶۷: ۱ ۱۶۸: ۴ ۱۶۹: ۳ ۱۷۰: ۳ ۱۷۱: ۲